

УРОК – ОСНОВНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ В 5-6 КЛАСАХ

*Ляшенко Андрій,
директор КЗ «Дніпровська СЗБШ I – III ступенів»
Верхньодніпровської міської ради,
наук. співробітник Інституту педагогіки НАПН України,
Заслужений вчитель України,
м. Київ, Україна*

Урок – основна організаційна форма освітнього процесу в школі. Саме на уроці планується забезпечення виконання всіх державних документів – концепції, Стандарту освіти, програм, засвоєння учнями навчального матеріалу відносно підручника і головне – створення психолого-педагогічних умов для «виращення» кожним учнем свого життєствердного національного образу світу як вихідного пункту пізнання дійсності і взаємодії з нею [1, с. 102-120].

Образ світу учня – особистісно значима складова цілісної наукової картини світу як системи знань, що формується під час обґрунтування елементів змісту всіх предметів на основі загальних закономірностей.

Учителі нашого освітнього закладу з 1994 року працюють над проблемою формування в учнів цілісної свідомості засобами оволодіння ними систематизації знань на основі загальних закономірностей природи, закономірностей культури, до складу яких входять закономірності розвитку літературного процесу. У процесі злагодженої роботи вчителів формується наукова картина світу в учнів, їхній життєствердний образ світу як особистісно значима складова наукової картини світу, освітня характеристика особистості. Саме урок є як засобом формування особистості, так і можливістю відслідковувати цей процес. У Дніпровській школі накопичений досвід формування вільної, всебічно розвиненої особистості і способи спостереження за досягненням цієї мети [2].

Найважливішою характеристикою образу світу, що забезпечує його можливість функціонування як активному початку процесу пізнання, є його діяльнісна і функціональна природа. У змісті освіти школи майбутнього одним

з основних понять має бути саме образ світу – «когнітивна карта світу» учня, а серед уроків – основними уроками мають бути уроки в докiллі [3]. Особливо це необхідно в 1-6 кл., поки в учнів формуються фундаментальні структури мислення.

У Дніпровській СЗБШ I – III ступенів учні щодня під час великої перерви («динамічної паузи») проводять дослідження в докiллі в різновікових групах. Відкриття, які учні роблять під час цих занять, вони продовжують у кабінеті «Наукова картина світу» або в інших кабінетах. Наприклад, у кабінеті докiлля чи в кабінеті інформатики діти моделюють свій образ світу, який представляють на узагальнюючих уроках, на які запрошуємо бажаючих з інших класів, батьків.

Цілісна картина світу, її особистісно значима складова – образ світу мають бути скрізними поняттями всіх уроків. При цій умові уроки можна вважати «хорошими». П. Каптерев визначає «хороший урок» як цікавий урок, при цьому виокремлюючи зовнішній і внутрішній інтерес уроку [4].

Внутрішній інтерес уроку в тому, щоб він був єдиними ідеями, закономірностями пов'язаний з усіма попередніми і всіма наступними уроками з даного предмету, а також з інших предметів. Такими закономірностями можуть бути загальні закономірності природи, які включають і загальні закономірності екології та загальні закономірності культури, складовими яких є закономірності розвитку літературного процесу.

Указані закономірності є основою формування наукової картини світу, особистісно значимою складовою якої є образ світу учня – основна освітня характеристика особистості, вихідний пункт і результат будь-якого пізнавального процесу, взаємодії учня з дійсністю [1, с. 102-120].

За основною освітньою метою у сучасній педагогічній теорії і практиці поширені класифікації уроків залежно від провідної дидактичної мети: засвоєння нових знань, формування практичних умінь, узагальнення і систематизація знань і вмінь, перевірки, оцінки та корекції знань і вмінь, комбіновані уроки.

На практиці застосовуються інтегровані уроки, які проводяться за участю кількох учителів, що більше відомі як інтегративні дні. Особливо важливі для формування цілісності знань учнів про дійсність, життєствердного національного образу світу, які проводяться в довкіллі одним учителем або за участю кількох учителів.

Готуючись до уроку, вчитель визначає освітню мету і, відповідно до неї, структуру і методику уроку. При плануванні уроку вчитель враховує, що ефективність уроку як складової освітнього процесу залежить від чотирьох генеральних дидактичних факторів: навчального середовища (29%), навченості учнів (24%), навчальності учнів (24%), мотивації навчання (23%) [5].

Генеральний фактор – навчальне середовище – включає виконання Стандарту освіти, де на першому місці – особистісна орієнтованість освітнього процесу, спрямованість його на формування образу світу учнів, відповідність його технології навчання природним потребам учнів, матеріальна база школи.

Навченість визначає результати навчання учнів. Діагностування її на уроці є одним з основних завдань учителя, прояву результатів проведення уроку, які виявляються під час усної чи письмової перевірки знань на уроці, тестування учнів.

Навчальність дає змогу оцінити ефективність дидактичного процесу з точки зору здатності учнів опанувати запланований на уроці навчальний матеріал. Вона залежить від наявності в учнів логічного, наочно-образного мислення, розумових умінь, загально навчальних умінь і навичок сприйняття інформації, мисленнєвої діяльності.

Четвертий дидактичний фактор – мотивація навчання – посідає провідне місце серед дидактичних факторів. Він включає потреби особистості, інтереси, погляди, світогляд. При плануванні уроку вчитель враховує вплив дидактичних факторів на результати засвоєння учнями навчального матеріалу в структурі уроку, в діагностиці результатів уроку, в домашньому завданні.

Ключові слова: «хороший урок», наукова картина світу, життєствердний образ світу, генеральні дидактичні фактори.

Список використаних джерел

1. Гуз К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу. Полтава : Довкілля-К, 2004. 472 с.
2. Ільченко В. Р., Гуз К. Ж., Зелюк В. В., Ляшенко А. Х., Дзюбкін Г. Г. Проект моделі школи майбутнього «Людина і довкілля». *Імідж сучасного педагога*. 2008. №7-8. С. 61-67.
3. Ляшенко А. Х. Здоров'язберігаюче навчальне середовище в школі майбутнього «Людина і довкілля» як школи випереджаючої освіти для сталого розвитку. *Технології інтеграції змісту освіти* : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. «Інтеграція змісту освіти на засадах освіти для сталого розвитку», м. Полтава, 26 квітня. 2012 р. / редкол. : В. Р. Ільченко (голов. ред.) та ін. Полтава : ПОШПО, 2012. Вип. 4. 320 с.
4. Каптерев. П. Ф. Избранные педагогические сочинения / Под ред. А. М. Арсеньева. М. : Педагогика, 1982. 594 с.
5. Матвієнко П. І. Комплексна оцінка ефективності дидактичного процесу. Полтава : Довкілля-К, 2005. 216 с.

РОЛЬ КУРСУ «МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО» У РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

*Майорський Вячеслав,
канд. пед. наук,
учитель історії, правознавства та громадянської освіти
Чорноморської ЗОШ І-ІІІ ступенів №1
Чорноморської міської ради,
м. Чорноморськ, Україна*

*Ремех Тетяна,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

В умовах суспільної перебудови, політичної та соціальної напруги в закладах загальної середньої освіти в 2010 році був уведений курс за вибором учнів «Досліджуючи гуманітарне право» (10-11 клас). Цей курс через надання учням освіти, спрямованої на усвідомлення гуманітарних питань і проблем, що виникають під час збройного конфлікту, мав опосередкований ефект як спроба обмеження й запобігання порушень гуманітарного права і прав людини.